

2

En junidag 1901: Menigheden grundlægges

Historien om grundlæggelsen af den katolske menighed i Roskilde i 1901 begynder med et brev, som den øverste for montfortanernes kongregation i Holland (1), generalsuperior pater Mourille, skrev i januar 1901 til den katolske biskop i Danmark, Johannes von Euch. (2)

Den katolske kirke i Danmark - kaldet den apostoliske vikariat - var forholdsvis nyt, og det kunne slet ikke dække behovet for præster. Montfortanerne var i 1880-81 på det tidspunkt i lighed med andre ordenssamfund smidt ud af Frankrig. De havde fået nyt hovedsæde i det sydlige Holland og havde brug for at finde nye arbejdsområder.

I brevet fra pater Mourille dateret 31. januar 1901 tilbød han at grundlægge en montfortanermission i Danmark, som skulle hjælpe biskoppen i København med at opbygge menigheder på Sjælland og bidrage med den montfortanske spiritualitet.

Allerede den 20. februar skrev biskop von Euch i sit svar: "De har beredt mig en meget behagelig overraskelse, og montfortanerbrødre skal være meget velkomne i Danmark". (3) Det eneste von Euch bad om var, at tre ordensbrødre skulle rejse her til landet, og han foreslog, at ordensbrødrene skulle slå sig ned i det gamle bispesæde Roskilde og opbygge menigheder på Sjælland med Roskilde som udgangspunkt.

Den 9. marts sendte monfortanerordenen i Holland besked til von Euch om, at man accepterede betingelserne, og at man var rede til at hjælpe. Brødrene, som gjorde sig klar til at rejse mod nord til Roskilde, kom fra klostret Schimmert i det sydlige Holland. Deres opgave var at sørge for gudstjeneste, sjælesorg og skolegerning for den romersk-katolske kirkes medlemmer i Roskilde. (4)

Den 25. maj hentede biskop von Euch de tre første montfortanere på Københavns Hovedbanegård. Det var patrene Alfons Kerckhoff og Francois Blois og broder Bonifacius. De var biskoppens gæster i 14 dage. En dag bredte von Euch et kort over Sjælland ud på sit bord, lagde en lineal ned over kortet, hvor

Montfortanerne

Montfortanerne er stiftet af den franske præst og folkemissionær Louis-Marie Grignon de Montfort (1673-1716, saligkåret i 1888). Den hellige Montfort ligger begravet i Saint-Laurent-sur-Sevre i Vestfrankrig. Han var ud af velhavende, adelig familie, men levede som præst i streng fattigdom. I 1701 blev han præsteviet og levede resten af sit liv som folkemissionær i det vestlige Frankrig. Han grundlagde i 1703 den kvindelige orden Les Filles de la Sagesse (Visdommens Døtre) og i 1713 præsteordenen Societas Mariæ Montfortana, i daglig tale kaldet montfortanerne. Montfort lagde i sin forståelse af den katolske tro vægt på inkarnationens centrale mysterium og Jomfru Marias betydning i den forbindelse. Medlemmerne af de montfortanske ordensfamilier betragter sig først og fremmest som missionærer, dvs. kristne, der har fået overdraget en opgave af Kristus: At begejstre andre kristne til at føre dåbsløfterne ud i livet, og at hjælpe dem på vej til at blive ligestillet med Kristus og "forberede Kristi riges komme".

Den 25. maj 1901 kom de første montfortanere til Danmark, udsendt fra ordenssamfundets hovedsæde i Oirschot i det sydlige Holland. Igenem 1900-tallet har de i Montforts ånd opbygget katolske menigheder i Roskilde, Ringsted, Slagelse, Kalundborg, Holbæk og Taastrup. Den hollandske montfortaner-provins har i årene 1901-1993 stillet i alt 40 præster og 12 brødre til disposition for tjeneste i Danmark.

Der er i 2001 to montfortanske præster og en broder i Danmark. Desuden er der ca. 30 medlemmer af den montfortanske association "Maria, Hjerternes Dronning", som har sæde ved Vor Frue Kirke i Slagelse. Der optages medlemmer, der bevidst ønsker at leve deres kristenliv i afhængighed af Jomfru Maria, efter Sankt Louis-Marie de Montforts inspiration, i tilknytning til montfortanernes kongregation.

han trak en linie fra Glostrup til Glænø ved Skælskør og sagde: "Alt, hvad der ligger vest for denne linje, skal være jeres område." Derefter pegede han på Roskilde og tilføjede, at de skulle arbejde med udgangspunkt i den gamle domkirkeby. Så satte han, så godt det lod sig gøre, de tre nyankomne ind i de katolske kirkeforhold i Danmark og lærte dem nogle nødvendige danske sætninger - og dét var deres ballast, da de om eftermiddagen den 7. juni 1901 ankom til Roskilde.

Fra Roskilde station gik de tre hin junaften gennem byen til Olsgebakken (det nuværende Frederiksborgvej) (5), drejede til venstre lidt nede af bakken og gik det sidste stykke vej ad Bellevuesti til den store villa "Wendelbohus", opført 1900, i dag beliggende på Skt. Laurentii Vej 10. Her havde den katolske kirkes hovedsæde i København lejet en lejlighed.

Biskop Johannes von Euch. Foto: Schaumburg. Fra festskriftet til von Euch 1910.

De ankom til en tom lejlighed uden møbler, hvor ingen stod rede til at tage imod dem og byde dem velkommen. De havde blot deres kufferter, og en rejsekiste indrettede de til bord. I stedet for senge måtte de sove på nogle sække, de fik fat på, om end det blev et noget hårdt sengeleje. Den følgende morgen, den 8. juni - montfortanernes fest for den guddommelige visdom, også benævnt Jomfru Marias festdag - pakkede de paramenterne (dvs. kirkelige tekstiler, som anvendes til messen, f.eks. præstekjole, messeskjorte og messehagel, alterdug og servietter til kalken) og de indviede genstande ud. Rejsekisten tjente som alterbord. Således blev den første katolske messe læst - for første gang i Roskilde efter reformationen i 1536.

Da de tre montfortanere kom til Roskilde, var der en ganske lille menighed i byen. Den bestod af fru Enig, jomfru Christiansen, fru Louise Jacobsen, fru Bilsted med nogle børn samt Simon Frederiksen. Hertil kom familien Holstein-Ledreborg på Ledreborg Slot ved Lejre, der var aktive katolikker. Det var alt. (6)

De første par uger blev brugt til at indrette sig. Det var en periode, hvor familien Holstein-Ledreborg var til stor hjælp og opmuntring. Møbler blev indkøbt, broder Bonifacius sørgede for husholdningen, og de to præster studerede dansk. At lære dette vanskelige sprog var en afgørende forudsætning, hvis det skulle lykkes at få menigheden til at udvikle sig. Det hele var foregået over hals og hoved, og der var blot gået et halvt år, fra ideen om at grundlægge en menighed i Roskilde var opstået til de nu sad i byen, så der havde ikke været tid til forberedende sprogundervisning hjemmefra. Allerede i september kunne pater Kerckhoffs dog holde sin første prædiken på dansk i det lille kapel, som var blevet indrettet i "Wendelbohus".

Forfatterinden og læreren Gudrun Eriksen har levende beskrevet omstændighederne ved pater Kerckhoffs' første prædiken på dansk: Til stede var broder Bonifacius, som ikke forstod ét ord dansk, fru Jacobsen, der blot lod som om hun forstod prædikenen, frøken Christiansen, der småblundede, samt en katolsk herre, der til gengæld fulgte godt med - det var ham, der havde skrevet prædikenen. (7)

I efteråret kom der forstærkninger. Yderligere to præster kom fra Holland, nemlig Martin Meulenberg, der ankom den 18. august, og Joseph Knapen, som kom den 16. oktober. Det var ikke meningen, at de skulle forblive i Roskilde. De skulle med tiden virke i de kommende sogne i Ringsted, Slagelse og Taastrup. (8) Men efterhånden blev lejligheden i "Wendelbohus" for lille, ikke mindst i lyset af, at endnu flere ordensbrødre var på vej til Roskilde. For at få bedre pladsforhold, købte man gården "Rodishøj" på Frederiksborgvej. Gården ejedes af pro-

I første række ses fra venstre præsterne Hoppers, Wijnen, Kerckhoffs, Meulenberg og Quadvlieg. I anden række ses broder Bonifacius og præsterne Houben, Nielen og Brouwer. I tredje række ses brødrene Willibrod og Bechmans. Fotograferet omkring 1919.

prietær Jørgen Olsen, der også boede på gården, og han og pater Kerckhoffs var efterhånden blevet gode bekendte. Jørgen Olsen kaldte Kerckhoffs for "prior", og det gjorde han så konsekvent, at alle andre også begyndte at bruge titlen overfor Kerckhoffs - til trods for, at "prior" var en titel, som ellers ikke blev anvendt i den kongregation, Kerckhoffs tilhørte.

Det er blevet sagt om pastor Kerckhoffs, at han pløjede den sure jord for at få den katolske menighed i Roskilde til at blomstre, og da menigheden kunne fejre sit 25-års jubilæum den 8. juni 1926, påskønnede man da også hans indsats for menigheden i en af festsangene, hvor han omtales som sognepræsten:

*Thi vil vi takke Eder, vore Fædre
Og Brødre, som med Naaden til os kom,
Men een blandt alle vi med Jubel hædre,
Vor Sognepræst, vor ædle Fader from!
Var Jorden tør, og maatte tit Du sukke
For Ve, vi voldte Dig ved haarde Sind,
Saa gid Du stedse nu maa Roser plukke,
Som med Guds Hjælp Du planted hos os ind!*

Lad os se nøjere på det menneske, der kom til at spille en så central rolle for kirken i Roskilde.

Noter:

- (1) En kongregation er en sammenslutning af selvstændige klostre, f.eks. inden for montfortanerordenen, på regional eller national basis.
- (2) Den katolske kirke i Danmark har haft følgende biskopper: Hermann Grüder (1869-1883), Johannes von Euch (først apostolisk præfekt 1884-1892, apostolisk vikar 1892-1922), Josef Brems O.Prem. (apostolisk vikar 1922-1938), Theodor Suhr O.S.B. (apostolisk vikar 1938-1953, biskop af København 1953-1964), Hans L. Martensen (1965-1995), Czeslaw Kozon (1995-).
- (3) Stephen Holm: *Achtzig Jahre Montfortaner in Dänemark* s. 5.
- (4) Fra 1901 til 1993 lå de hollandske montfortaneres centralresidens på Frederiksborgvej 11 i Roskilde.
- (5) Se en nærmere beskrivelse af kvarteret omkring Olsgadebakken i kapitel 4.
- (6) Gudrun Eriksen: *1901 - 8. Juni - 1951*, s. 8-9.
- (7) Gudrun Eriksen: *1901 - 8. Juni - 1951*, s. 9.
- (8) Bispedømmet i København er opdelt i 52 pastorater, herunder Roskilde. Et katolsk pastorat kan enten være et selvstændigt sogn (med statsanerkendt sognepræst for et geografisk område) eller en selvstændig menighed (uden statsanerkendelse). Roskilde oprettedes som selvstændigt sogn i 1901. Sogneområdet omfatter Roskilde, Lejre, Hvalsø, Bramsnæs, Skibby, Gundsø, Jægerspris og Frederikssund kommuner. Desuden Soderup af Tølløse kommune, Ølstykke af Ølstykke kommune og Tune af Greve kommune.